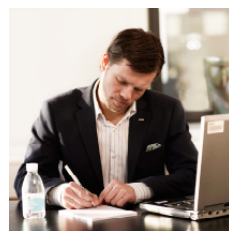
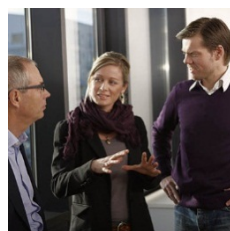

Strateginotat

Børn og Unge, Varde Kommune

Forandringsteori for indsatsen for at
bryde negativ social arv og skabe
chancelighed

Indholdsfortegnelse

1	FORMÅL MED STRATEGINOTATET	3
2	OPSAMLING PÅ ANBEFALINGER I NOTATET	6
3	HVORFOR FOKUS PÅ AT FREMME CHANCELIGHED OG DERVED BRYDE NEGATIV SOCIAL ARV?	7
4	MÅLGRUPPEN - HVEM SKAL VI SKABE CHANCELIGHED FOR?	10
5	EFFEKT MÅL - HVILKEN FORANDRING SKAL VI SKABE FOR AT SKABE CHANCELIGHED?	14
6	INDSATSER - HVILKE INDSATSER SKAL VI PRIORTERE HVIS VI SKAL REALISERE EFFEKT MÅLENE?	18
7	EFFEKTDOKUMENTATION - HVORDAN SKAL VI DOKUMENTERE VORES EFFEKT MÅL?	21

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab og BDO Kommunernes Revision, Godkendt revisionsaktieselskab, begge danskejede revisions- og rådgivningsvirksomheder, er medlemmer af BDO International Limited - et UK-baseret selskab med begrænset hæftelse - og dele af det internationale BDO netværk bestående af uafhængige medlemsfirmaer. BDO er varemærke for både BDO netværket og for alle BDO medlemsfirmaerne. BDO i Danmark beskæftiger godt 1.000 medarbejdere, mens det verdensomspændende BDO netværk har næsten 48.800 medarbejdere i 135 lande.

1 FORMÅL MED STRATEGINOTATET

Formålet med følgende strateginotat er at sætte fokus på, hvordan skoler og dagtilbud skal arbejde for at bryde negativ social arv og sikre chancelighed for børn og unge i kommunens dagtilbud og skoler. Dette tema indgår i aftalestyringen fra 2016.

Notatet er udarbejdet som et led i Børn og Unges bestræbelser på at sikre effektbaseret styring for skole- og dagtilbudsområdet. Notatet er udarbejdet af BDO Consulting for Varde Kommune.

Effektstyring på skole- og dagtilbudsområdet

Børn og Unge i Varde Kommune ønsker at styrke brugen af effektstyring som et styringsredskab for skole- og dagtilbudsområdet. Ønsket om styrket effektstyring bunder i, at skolereformen og udviklingen af fremtidens dagtilbud stiller skærpede krav om, at skoler og dagtilbud skal blive bedre og dygtigere til at nå deres mål.

Effektstyring er i den forbindelse et vigtigt redskab til at skabe et systematisk fokus på hvordan Børn og Unge gennem sine indsatser skaber positive forandringer for børn, unge og deres familier. Ved brug af effektstyring kan man understøtte ambitionen om, at skoler og dagtilbud skal forbedre deres evne til at skabe positive forandringer for borgere og samfund dag for dag og år for år.

Der er selvfølgelig ikke noget nyt i, at man i Varde Kommune bestræber sig på at skabe en positiv forandring for børn, unge og deres familier. Det nye er, at Børn og Unge systematisk vil anvende effektstyring, som et middel til at sikre, at man bliver stadig bedre til at levere den effekt og de resultater, som der er politisk efterspørgsel efter.

I efteråret 2014-foråret 2015 har skole- og dagtilbudsområdet i Varde Kommune arbejdet med at udvikle en model for effektstyring, som skal hjælpe med

- at sikre en rød tråd i effektmål og aftalestyring
- at anvende erfaringer og forskning når indsatser skal planlægges
- at sikre at en effektiv og meningsfuld dokumentation af vores målopnåelse
- at forbedre beslutningsprocesser gennem ledelsesinformation og klar delegation af ansvar for målopnåelse

BDO Consulting har for Børn og Unge gennemført processen med at udvikle den nye styringsmodel, og har faciliteret en proces, hvor Direktør, fagchefer, ledere, medarbejdere og konsulenter fra Børn og Unge aktivt har bidraget i en række udviklingsworkshop. Alle elementer i den nye styringstilgang, herunder nærværende notat er godkendt af den nedsatte styregruppe for projektet.

Nærværende strateginotat viser konkret sammenhængen mellem de overordnede strategiske målsætninger vedrørende social arv/øget chancelighed i Varde Kommune og de målgrupper, effektmål og indsattyper, som der skal arbejdes med indenfor skole- og dagtilbudsområdet i Varde Kommune. Notatet vil indenfor temaet social arv/chancelighed udgøre det strategiske grundlag for fastsættelsen af konkrete indsatsområder og målsætninger på skole og dagtilbudsniveau i forbindelse med aftalestyringen for 2016.

Selve notatet er blevet udarbejdet på baggrund af følgende aktiviteter

- Et temperaturtjek, hvor en række chefer, medarbejdere og ledere er blevet interviewet og relevante dokumenter gennemgået i forhold til at afdække den nuværende tilgang til at arbejde med at skabe chancelighed i Varde Kommune.
- Afholdelse af en workshop for udvalgte ledere og medarbejdere fra skoler, dagtilbud, Børn, Unge og Familieafdelingen, Tandplejen, økonomi, Team Ung i Uddannelse og forvaltning med fokus på at afdække den nuværende indsats (medio 2014) for at bryde negativ social arv og skabe chancelighed.
- Review og inputs fra forskningen på området ift hvad man ved om betydningen af social arv, og hvad der virker i forhold til at skabe chancelighed, v. Ph.d. Trine Kløveager Nielsen, tidligere forsker ved Clearinghouse og Center for Grundskoleforskning og nu tilknyttet som konsulent i Københavns Kommune¹.
- Afholdelse af en opfølgende workshop for udvalgte ledere og medarbejdere fra skoler, dagtilbud, Børn, Unge og Familieafdelingen, Tandplejen, økonomi, Pædagogisk Psykologisk Rådgivning og forvaltning med fokus på at fastlægge strategi for fremtidige indsats for at bryde negativ social arv og skabe chancelighed
- Deks research, forskerinddragelse (Professor Niels Egelund DPU) samt workshop med henblik på at udvælge målepunkter til dokumentation af effekt
- Kommentering, drøftelse og godkendelse af notatet i en styregruppe bestående af direktør for Børn og Unge, Skolechef, dagtilbudschef, Chef for Børn, Unge og Familie, Sekretariatschef, It-chef, Formand for Varde Lærerkreds, FTR BUPL, Chefkonsulent fra Økonomi.
- Alle aktiviteter har været gennemført og faciliteret med hjælp fra et team af konsulenter fra BDO Consulting.

På baggrund af aktiviteterne er der udarbejdet en såkaldt forandringsteori og en tilgang til dokumentation af effekt, som udgør afrapporteringen i dette notat.

Hvad er en forandringsteori?

En forandringsteori er bindeleddet mellem politiske visioner og praksis, og er således en strategi om den forandring, som Varde Kommune vil skabe for sin målgruppe

En forandringsteori beskriver således:

- **Hvorfor** Varde Kommune skal arbejde med at bryde negativ social arv (Politiske mål og visioner)
- **Hvem** der i dagtilbud og skoler skal modtage indsatser, hvis der skal sikres chancelighed (målgruppe),
- **hvad** der konkret skal skabes af forandringer for at bryde negativ social arv (effekter)
- og **hvordan** dette skal ske (indsatser)

¹Der er ved siden af dette notat udarbejdet et kort notat, der opsummerer de væsentligste anbefalinger fra forskningen.

Notatet er opdelt i følgende afsnit:

- Nærværende **indledning**
- **Opsummerings af notatets anbefalinger**
- **De strategiske mål** - Hvorfor fokusere på at bryde negativ social arv?
- **Målgruppen** - hvilke børn og unge skal vi sikre chancelighed for?
- **Effektmål** - hvilken forandring skal vi skabe hvis vi skal skabe chancelighed?
- **Indsats** - Hvilke indsatser skal vi udvikle og prioritere fremadrettet?
- **Effektdokumentation** - hvordan skal effekt dokumenteres

2 OPSAMLING PÅ ANBEFALINGER I NOTATET

Det anbefales i notatet, at

- Nærværende notat sammen med forskningsreview udgør grundlaget for den konkrete udmøntning af aftalestyring 2016, når det kommer til temaet "bryde den negative sociale arv og skabe chancelighed"
- Der igangsættes et arbejde med at udvikle et fælles redskab til at opspore/identificere målgruppen for indsatser for at bryde negativ social arv og skabe chancelighed
- At der forberedes et arbejde med at sikre en fælles faglig tilgang til børn og forældre i målgruppen med henblik på at sikre en fælles forståelse, kendskab til tilgangen til arbejdet med at bryde negativ social arv og skabe chancelighed.
- At der igangsættes en systematisk afdækning, udvikling og prioritering af den nuværende redskabsskabe i skoler og dagtilbud, når det kommer til konkrete indsatser, der kan understøtte chancelighed med henblik på at
 - Vurdere nuværende overensstemmelse med god viden på området og i forlængelse heraf pege på indsatser, som man fremadrettet vil hhv. fastholde eller ændre/afskaffe
 - At identificere behov og indhold i konkrete indsatser, som fremadrettet skal prioriteres som fælles indsatser på skole og/eller dagtilbudsområdet
 - At sikre at der udvikles vidensbaserede indsatser der understøtter involvering og samarbejde med forældre til børn i målgruppen
- At der sikres en systematisk dokumentation af målopfyldelse af de centrale effektmål i notatet, og at denne indgår som et systematisk element i forbindelse med opfølgning på aftalestyringen.

3 HVORFOR FOKUS PÅ AT FREMME CHANCELIGHED OG DERVED BRYDE NEGATIV SOCIAL ARV?

Baggrunden for at Børn og Unge i Varde Kommune på skole- og dagtilbudsområdet vil prioritere en fælles indsats for at skabe chancelighed og bryde negativ social arv skyldes fire vigtige forhold:

- For det første har byrådspolitikerne i Varde Kommune suppleret de nationale mål med lokale mål, der sætter kommunalpolitisk retning på den gode skole i Varde Kommune, og i den forbindelse sat fokus på behovet for at bryde negativ social arv.
- For det andet viser forskningen, at negativ social arv skaber chancelighed og dermed påvirker børn og unges muligheder fremad i livet
- For det tredje bliver der specielt med skolereformen sat fælles nationale mål og konkrete måltal for kommunernes evne til at skabe chancelighed, som indebærer øget fokus på området fremover. Samtidig ses lignende tendenser i det nationale projekt Fremtidens Dagtilbud, som Varde Kommune er en del af.
- For det fjerde og afgørende, så har vi i dag ikke en fælles og systematisk tilgang til at skabe chancelighed på tværs af skoler og dagtilbud i kommunen

De fire forhold er nedenfor uddybet i hver sin tekstboks på de næste sider.

Børn og Unges arbejde med at bryde negativ social arv og skabe chancelighed tager konkrete afsæt i følgende forståelse af begreberne:

Negativ social arv:

I begrebet social arv opstår (set ud fra socialfagligt synspunkt) en påstand om, at børn/unges sociale baggrund og opvækstvilkår har afgørende betydning for deres muligheder for uddannelse, beskæftigelse, helbred mv. At opvækstbetingelserne vil få en så væsentlig betydning for at disse børn/unge, at de på en række centrale områder vil opleve ulige chancer for uddannelse mv. i forhold til andre børn og unge. Denne forståelse af social arv er dermed også passiv i sin form, da den peger på risikofaktorer for chancelighed, men ikke peger på løsninger.

Chancelighed

Et fokus på chancelighed udspringer af et behov for at gøre op med en passiv forståelse af negativ social arv. Chancelighed er således udtryk for en aktiv og dynamisk forståelse med et fokus på de faktorer som kan medvirke til skabe lige chancer - dermed at barnet/den unge på trods af evt. risikofaktorer og med den rette indsats kan opnå kompetencer på lige fod med jævnaldrende.

Med afsæt i disse begreber kan det strategiske mål i Varde Kommune på skole og dagtilbudsområdet kort udtrykkes med følgende:

“Vi i Børn og Unge vil bryde negativ social arv i Varde Kommune, og derfor arbejder vi systematisk med at skabe chancelighed!”

1. Hvad betyder negativ social arv?

- Elever fra lav socioøkonomisk baggrund har dobbelt så stor sandsynlighed for at klare sig dårligt i skolen.
- Socialt og økonomisk er der store omkostninger ved, at eleverne klarer sig dårligt og dropper ud af uddannelsessystemet – både for den enkelte og på samfundsniveau.
- Institutioner og skoler kan medvirke til at øge allerede eksisterende uligheder og kan have en negativ virkning på børn/elevs motivation og engagement. Derfor er det vigtigt at se på uddannelsessystemet, både dagtilbud og skole, hvis man vil fremme chancelighed.
- En tidlig indsats er af afgørende betydning, hvis man vil forebygge og mindske senere problemer og chancelighed.

2. Hvorfor særligt fokus på skabe chancelighed og dermed bryde negativ social arv?

På skoleområdet

Indsatsen for at bryde negativ social arv er et centralt element i folkeskolereformen. Der er således tre overordnede formål med folkeskolereformen, hvoraf det ene er:

“Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund for faglige resultater”.

Visionsstrategien for skoleområdet 2014 i Varde Kommune sætter derfor også allerede fokus på social arv. I strategien er det formuleret: “Alle børn og unge oplever større chancelighed, så den negative sociale arv kan brydes”.

På dagtilbudsområdet

I Børn og Unge ved vi at en tidlig indsats er vigtig – derfor: Hvis vi skal lykkes med at skabe chancelighed, så starter indsatsen allerede i dagtilbud.

Derfor er dagtilbudsområdet også en del af udviklingen af **Fremtidens Dagtilbud**, hvor der er særligt fokus på at udarbejde en systematisk tilgang til at sikre inklusion og forebyggelse af socialt udsathed.

Et fokus på at bryde negativ social arv betyder også, at man fremover kan overveje om dagtilbudsområdet skal forholde sig til dem, som ikke kommer i dagtilbud? Er der i Varde Kommune en udfordring i forhold til udsatte børn, som ikke kommer i dagtilbud i specielt vuggestuealderen – dvs. de år hvor indsatsen for at bryde den negative sociale arv potentielt set kan give størst effekt?

3. Hvorfor ændre indsatsen - gør Børn og Unge ikke allerede nok for at bryde med negativ social arv og skabe chancelighed?

Processen bag udarbejdelsen af dette notat har vist, at der naturligvis allerede arbejdes med at bryde den negative sociale arv i skoler og dagtilbud, men at denne indsats ikke sker ud fra en fælles forståelse af problemstillinger, målgruppen, mål og relevante indsatser.

Samtidigt peges der fra den eksterne forsker på, at det tyder på, at den nuværende indsats kunne styrkes ved i højere grad at basere sig på aktuel viden, om hvad der virker i forhold til at skabe chancelighed. Det vil konkret sige, at der bør sættes fokus på at:

- Arbejde mere bevidst og systematisk med forældresamarbejde i forhold til socialt udsatte familier.
- Sikre en systematisk tilgang til tidlig opsporing af sårbare og udsatte børn i dagtilbud og skole.
- Skabe en kultur hvor de professionelle i skoler og dagtilbud i deres møde og indsats overfor med socialt udsatte børn og familier ikke forstærker eller vedligeholder negative mønstre og forventninger, men skaber grundlag for chancelighed
- En tydeligere strategi for hvordan der
 - Skabes et stimulerende læringsmiljø i både dagtilbud og skole med fokus på hvad der virker for socialt udsatte børn.
 - Tiltrækkes og fastholdes dygtige lærere og pædagoger i forhold til at arbejde med at bryde negativ social arv
 - Sikres en fagligt velfunderet ledelse, der kan understøtte personalet i indsatsen

4 MÅLGRUPPEN - HVEM SKAL VI SKABE CHANCELIGHED FOR?

Med en målgruppe forstås de børn og unge, hvor der er behov for aktivt at arbejde med at bryde negativ social arv og skabe chancelighed.

I definition af målgruppen for skoler og dagtilbud i Børn og Unge er der taget afsæt i dels, hvad dagtilbud og skoler oplever af udfordringer i forhold til chancelighed i den professionelle hverdag, og dels hvad forskningen på området peger på.

Forskningen peger på, at når risikofaktorer i bestemte kombinationer optræder over længere tid, øges den sociale udsathed. Mange belastninger over længere tid udgør den største risiko.

Der peges fra forskningsmæssig side også på, at det vigtigt at sondre mellem socioøkonomiske risikofaktorer og det at være et "truet barn". Det vil konkret sige, at man kan sondre mellem risikofaktorer, der gør at:

- **Et barn er i en social udsat position**
 - dvs. en social udsathed, der tager afsæt i sociokulturelle og socioøkonomiske forhold i form af belastninger i det sociale miljø - fx i form af fattigdom, svag sproglig eller kulturel integration, arbejdsløshed, manglende uddannelse hos forældre.
- **Et barn er truet**
 - dvs. en mere psykologisk belastning, der kan udspringe af eks. svigt, følelsesmæssige belastninger, tab, sorg og krise. Det kan opstå i tilfælde af belastende familieforhold knyttet til forholdet mellem børn og forældre eller forældrene imellem - fx i form af konflikter, omsorgssvigt, overgreb, vold eller misbrug ved forældrene.

Der er således tale om to forskellige kategorier, hvor et barn i nogle tilfælde kan opleve et overlap, således at barnet kan karakteriseres som både socialt udsat og truet. Der er ikke tale om en gradbøjning, og man kan derfor ikke sige, at den ene kategori er mere udsat end den anden, for det vil både handle om, hvor mange forskellige forhold, der gør sig gældende, hvor lang tid de varer, samt hvor alvorlige de er. Eksempelvis kan en familie godt være velfungerende, selvom den har et lavt uddannelsesniveau, mens en familie med et højt uddannelsesniveau kan opleve konflikter og skilsmisse, som kan belaste barnet. Endvidere betyder det, at enkeltstående faktorer som fx arbejdsløshed hos forældrene ikke behøver at være et problem.

På den baggrund er der i processen med udarbejdelsen af dette notat blevet identificeret en række risikofaktorer, som kan indikere at et barn eller en ung er i risiko for at opleve chancelighed, og dermed potentielt i målgruppen for en indsats, der skal fremme chancelighed. Disse risikofaktorer fremgår af tabellen på næste side.

Kategorier	Risikofaktorer på skole ² - og dagtilbudsområdet
Børn i en socialt udsat Position	<ul style="list-style-type: none">• Lavt uddannelsesniveau i familien• Manglende stabil tilknytning til arbejdsmarkedet i familien• Unge enlige mødre• Familier med manglende kulturel integration
Truede børn	<ul style="list-style-type: none">• Børn, der udsættes for omsorgssvigt• Børn, der udsættes for overgreb• Familier med vold• Konflikter i familien• Børn af svagt begavede forældre• Forældre med misbrug• Børn af psykisk syge forældre• Børn i sorg• Kriminalitet i/omkring familien• Adoptivbørn• Plejebørn• Skilsmissebørn (midlertidigt)

Det er dog vigtigt at understrege, at risikofaktorerne i ovenfor ikke er ensbetydende med chanceulighed. Fra resiliensforskningen ved man, at en række beskyttelsesfaktorer har betydning for at klare sig godt senere i livet til trods for belastende forhold i barndommen, jf. boksen nedenfor:

² Skoleområdet dækker ligeledes over specialtilbud.

Beskyttelsesfaktorer, som kan modvirke chanceulighed

Fra resiliensforskningen peges der specielt på følgende typer af beskyttelsesfaktorer:

- Sikker tilknytning til andre betydende voksne.
- Positive reaktioner og accept fra voksne
- Anerkendende relationer, som giver stabilitet og understøtter udviklingen af selvtillid og selvværd.
- Succesoplevelser, fagligt og socialt.

I forhold til truede børn peges resiliensforskning på betydningen af:

- Reduktion af risikoens gennemslagskraft ved at støtte barnet, så belastningen bliver mindre. Fx særlige støttetiltag, støttegrupper, rådgivning, psykolog.
- Reducere negative interaktioner ved, at pædagoger/lærere møder barnet anerkendende og med positive forventninger. Ellers kan der opstå negative kædereaktioner, som kan få risikoeffekterne til at vare ved selv efter, at den oprindelige belastning ikke længere er der.
- Åbning af muligheder, idet livserfaringer kan determinere senere erfaringer. Fx ved at støtte børns venskaber, hvilket giver senere muligheder for social støtte. Et godt fagligt læringsmiljø giver gode faglige præstationer, som giver større muligheder for uddannelse, som giver større muligheder for arbejde osv.

I forhold til skolers og dagtilbuds rolle peges resiliensforskningen endelig på, at følgende faktorer er med til at skabe chancelighed:

- Fokus på barnets ressourcer frem for dets mangler.
- At skolen involverer børnene og anerkender deres sociale, faglige og personlige ressourcer.
- At fagligt svage elever ikke udskilles fra fælles faglige aktiviteter.
- At pædagogen/læreren møder barnet åbent og anerkendende uden at kategorisere dem.

I processen med identifikation af relevante risikofaktorer for målgruppen har der derfor vist sig et behov for at udvikle et decideret redskab/systematik til opsporing af målgruppen. Det skal ses i lyset af, at tilstedeværelsen af en eller flere af ovenstående risikofaktorer, når det specielt kommer til socialt udsatte positioner ikke i sig selv behøver at føre til chanceulighed, hvis andre beskyttende faktorer samtidigt er til stede. Med andre ord. Der er behov for et opsporingsværktøj, der med afsæt i ovenstående kan understøtte lærere og pædagoger i at identificere børn, hvor der er behov for en indsats for at sikre chancelighed.

Tabellen ovenfor skal fungere som udgangspunkt for det opsporingsværktøj, der senere i processen skal udarbejdes. Den tidligere opsporing skal sikre, at man fremadrettet vil identificere de socialt udsatte og truede børn tidligere. Man vil således have chance for at gribe ind *for* det tidspunkt, hvor børnelinealen (opsporingsværktøj i BUF), anvendes på nuværende tidspunkt.

Der er i processen peget på, at et sådant opsporingsværktøj skal udvikles med følgende for øje:

- Det skal indeholde tre perspektiver:
 - **Forhold ved barnet** - fx ustabilitet i forhold til fremmøde, læring og trivsel, børn med manglende faglige kompetencer samt børn i generel mistrivsel.
 - **Forhold ved forældre** - fx forældre der ikke involverer sig i tilbuddet, forældre i en social udsat position osv.
 - **Forhold ved de professionelle** (Den professionelle skal i den forbindelse forstås som den medarbejder, der møder børnene og som vurderer, hvorvidt de falder inden for de tidligere nævnte kategorier og derved om der skal iværksættes en særlig indsats for at sikre øget chancelighed) - fx hvordan de professionelle selv reagerer i mødet med barn og forældre - kompenserer man fx implicit ved at skabe forventningsulighed - dvs. sænke forventninger til barnets muligheder for læring.
- En udvikling af et opsporingsværktøj skal koordineres med BUF og den børnelineal, som allerede anvendes i det regi. Dog skal det nye værktøj målrettes arbejdet i skoler og dagtilbud.

Eksempel på redskab til tidlig opsporing

Socialstyrelsen har forestået udviklet et redskab til tidlig opsporing af børn i mistrivsel i dagtilbud og overgangen til skole.

Redskabet forholder sig til barnets adfærd i dets sociale kontekst med fokus på barnets relationer til dets omgivelser. Herunder også daginstitutionens/skolens betydning i forhold til enten at marginalisere barnet eller arbejde med hele børnegruppen i form af en inkluderende pædagogik. Samtidig lægges der vægt på forældreinddragelse.

Der er i relation til redskabet udviklet et trivselsskema, som anvendes på alle børn, så man får opsporet de børn, som ikke umiddelbart er blevet bemærket af pædagoger/lærere, hvor Børnelinealen som regel først tages i brug, når man har en konkret bekymring.

De første kommunale erfaringer er blevet evalueret, og viser at opsporingsmodellen har haft en positiv effekt i forhold til den aldersmæssigt tidlige opsporing af børn i udsatte positioner, samt har styrket frontpersonalets handlekompetencer i forhold til at reagere på deres observationer af og bekymringer om tegn på mistrivsel hos børn.

Socialstyrelsen er på baggrund af de resultater gået i gang med at understøtte en videre afprøvning i kommunal regi.

5 EFFEKTMÅL - HVILKEN FORANDRING SKAL VI SKABE FOR AT SKABE CHANCELIGHED?

Med effektmål forstår Børn og Unge de:

- **Blivende ...**
- ... forandringer ...
- ... for målgruppen ...
- ... der kan kobles direkte til vores **indsatser i skole og dagtilbud...**
- ... og som vi vil holde sig selv **ansvarlig** for.

Med andre ord - hvilke konkrete forandringer skal børn og unge med en negativ social arv opleve for, at skoler og dagtilbud i Varde Kommune lykkedes med at skabe chancelighed.

I processen med udarbejdelsen af dette strateginotat er der på henholdsvis skole- og dagtilbudsområdet opstillet

- Først de langsigtede effektmål - dvs. vedblivende forandringer for barnet/den unge i en vis periode efter at have afsluttet hhv. dagtilbud og skole
- Derefter de mellemlangsigtede effektmål - dvs. de forandringer som skal være skabt mens barnet/den unge er i skolen/dagtilbuddet, og som er en forudsætning for at nå de langsigtede effektmål
- Og til sidst de umiddelbare effektmål - dvs. de forandringer, som skal kunne ses i det løbende arbejde og møde med børn/unge og deres familie.

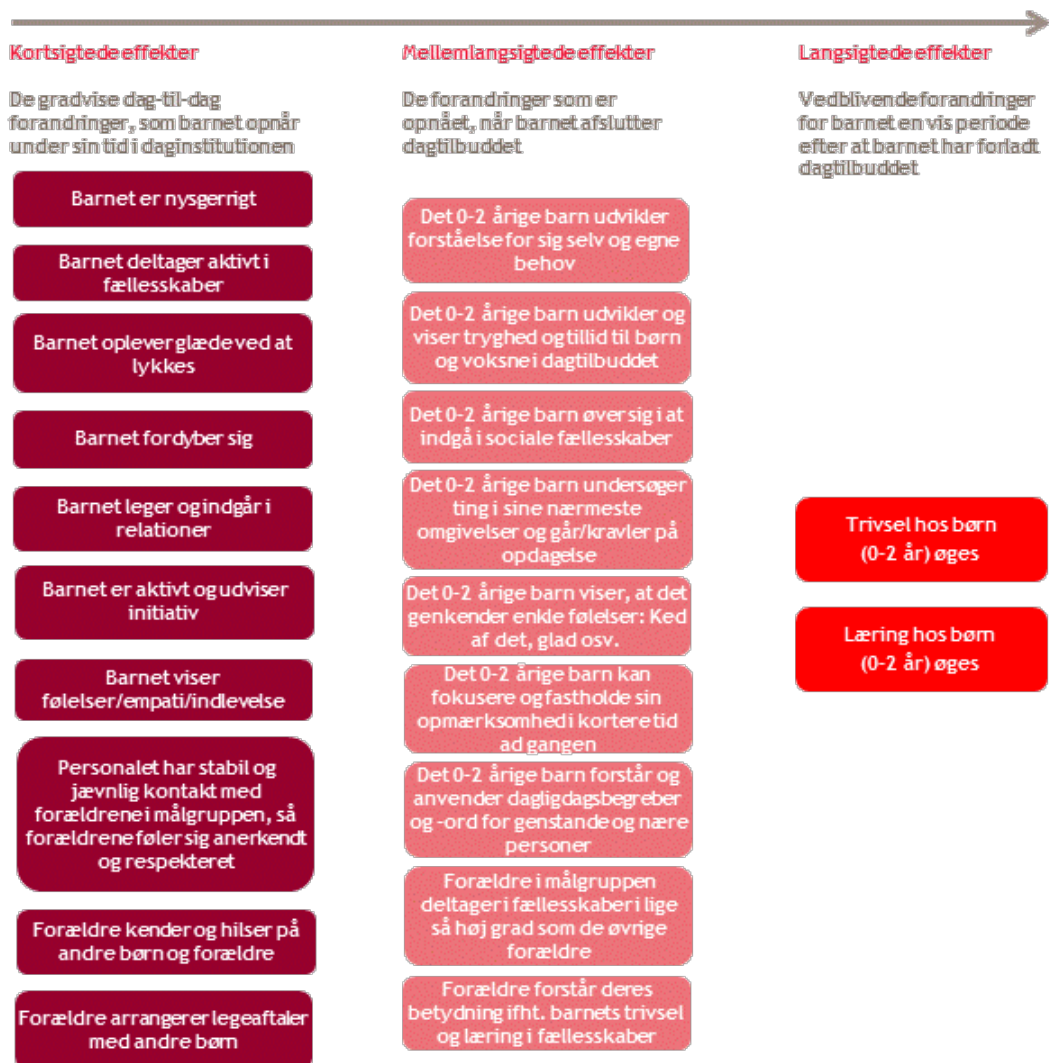
En oversigt over de tilsigtede effektmål når det kommer til at skabe chancelighed og dermed bryde negativ social arv fremgår af de grafiske illustrationer på de næste sider. Konkret er der illustreret effektmål for henholdsvis skole og dagtilbudsområdet.

Disse effektmål vil danne afsæt for den konkrete udmøntning af mål på dagtilbuds- og skoleniveau i forbindelse med aftalestyring 2016, således at der sikres en fælles forståelse af mål.

Med henblik på at sikre en dokumentation af dette arbejde har Børn og Unge i den forbindelse samtidigt prioriteret en række effektmål, som skal dokumenteres i forbindelse med aftalestyringen. De prioriterede effektmål, og den konkrete dokumentationstilgang fremgår af afsnittet om effektdokumentation nedenfor i dette notat.

Effektmål for indsatsen for at bryde negativ social arv og skabe chancelighed - dagtilbud for 0-2 årige

Forandringsteori - dagtilbud - 0-2 årige

Effektmål for indsatsen for at bryde negativ social arv og skabe chancelighed - dagtilbud for 3-6 årige

Forandringsteori - dagtilbud - 3-6 årige

Kortsigtede effekter

De gradvise dag-til-dag forandringer, som barnet opnår under sin tid i daginstitutionen

Barnet er nysgerrigt

Barnet deltager aktivt i fællesskaber

Barnet oplever glæde ved at lykkes

Barnet fordyber sig

Barnet leger og indgår i relationer

Barnet er aktivt og udviser initiativ

Barnet viser følelser/empati/indlevelse

Personalet har stabil og jævnlig kontakt med forældrene i målgruppen så forældrene føler sig anerkendt og respekteret

Forældre kender og hilser på andre børn og forældre

Forældre arrangerer legeaftaler med andre børn

Mellemlangsigtede effekter

De forandringer som er opnået, når barnet afslutter dagtilbuddet

Det 3-6 årige barn forstår sig selv og andres behov og kan sætte sig i andres sted

Det 3-6 årige barn viser tillid og tryghed til børn og voksne i dagtilbuddet

Det 3-6 årige barn indgår i sociale fællesskaber og samarbejde om leg og læringsaktiviteter

Det 3-6 årige barn giver udtryk for - med ord eller kropsligt - hvad det har brug for, og hvad det har lyst til at lave.

Det 3-6 årige barn kan i rimelig grad afstemme sine følelser efter det mulige i situationen

Det 3-6 årige barn kan fokusere og fastholde sin opmærksomhed i længere tid ad gangen

Det 3-6 årige barn kan forstå og begynder at anvende mere abstrakte ord om fx tid, følelser, rum (fx bagved, indeni) og tankeprocesser (fx tænke, forestille sig)

Forældre i målgruppen deltager i fællesskaber i lige så høj grad som de øvrige forældre

Forældre forstår deres betydning ifht. barnets trivsel og læring i fællesskaber

Langsigtede effekter

Vedblivende forandringer for barnet en vis periode efter at barnet har forladt dagtilbuddet

Trivsel hos børn mellem 3-6 år øges

Læring hos børn mellem 3-6 år øges

Effektmål for indsatsen for at bryde negativ social arv og skabe chancelighed - skoler

Forandringsteori - skoleområdet

Kortsigtede effekter

De gradvise dag-til-dag forandringer, som brugeren opnår i skolen

Eleven er tilstede

Eleven trives

Eleven er læringsparat

Eleven agerer aktivt i forhold til læring

Eleven oplever målopnåelse i forhold til læringsmål

Forældre tager ansvar for elevens læring

Forældre har fælles mål med skolen og eleven i forhold til læring

Mellemlangsigtede effekter

De forandringer som er opnået, når brugeren afslutter skolen/ det enkelte klasseår

Eleven er uddannelsesparat (behersker fælles mål, får minimum 2 i dansk og matematik i afgangseksamen eller har indgået uddannelsesaftale og er i stand til at starte i relevant uddannelse eller arbejde)

Eleven deltager i positive netværk

Eleven har viden og indsigt i selvevaluering

Eleven har udviklet høje forventninger til egne muligheder

Alle elever er i stand til at starte relevant uddannelse eller arbejde

Eleven deltager i positive netværk

Langsigtede effekter

Vedblivende forandringer for brugeren en vis periode efter at brugeren har forladt skolen

Være i stand til at klare sig i et komplekst samfund i forandring

Agere i overensstemmelse med almen dannelse og demokratisk sindelag

Indgå i livslang uddannelse/ dannelse

6 INDSATSER - HVILKE INDSATSER SKAL VI PRIORTERE HVIS VI SKAL REALISERE EFFEKTMÅLENE?

For at realisere de opstillede effektmål skal Børn og Unge have de rigtige indsatser! I forbindelse med udarbejdelsen af dette notat er der indhentet forskningsmæssig viden om hvilke elementer i indsatsen, der virker i forhold til at skabe chancelighed, jf. nedenstående boks.

Hvad fortæller forskningen os om hvad der virker i forhold til at bryde negativ social arv i skoler og dagtilbud?

Skoler:

1. Det har en positiv virkning, når skoleledelsen er stærk, fagligt kompetent, støtter lærerne og indgår i dialog.
2. Et stimulerende læringsmiljø med tid til læring og en elevcentreret undervisning har positive virkninger for elever i en socialt udsat position.
3. En skolekultur domineret af en fælles vision med fælles mål har betydning i forhold til at gøre en forskel for socialt udsatte børn (uddybes nedenfor).
4. Kompetente lærere, som er i stand til at indgå i positive relationer med eleverne, og hvis undervisningspraksis er informeret af forskning og professionel udvikling, er af afgørende betydning.
5. Et godt forældresamarbejde har positive virkninger.

Dagtilbud:

1. En struktureret, fagcentreret pædagogik virker bedre for børn i en socialt udsat position end en "løs" barncentreret pædagogik.
2. Fælles for effektive tiltag og interventioner for socialt udsatte børn er, at de vægter forældreinddragelse i det pædagogiske arbejde.
3. Pædagogernes faglige kompetencer har stor betydning. Veluddannede pædagoger, som har adgang til faglige supervision eller support fra fagpersoner med særlig ekspertise, har positive virkninger.
4. Det har en negativ virkning på børns trivsel og sociale kompetencer, når pædagogen positionerer nogle børn som forkerte, og når pædagogen opfatter kulturelle forskelle og forskelle i interaktionsformer mellem pædagog og barn som mangler ved barnet.
5. Gode relationer mellem pædagog/barn og barn/barn har positive virkninger.

I processen med udarbejdelsen af dette notat er det samtidigt blevet afdækket hvilke indsatser, der allerede i dag leveres i forhold til at sikre chancelighed. Denne afdækning viser, at der i dag er mange indsatser i skoler og dagtilbud, men afdækningen viser samtidigt, at mange af indsatserne er lokalt forankret, og ikke er kendte på tværs. Der har på den baggrund vist sig et behov for fremadrettet systematisk at afdække nuværende indsatser, og

- Sammenholde de nuværende indsatser med aktuel viden, om hvad der virker
- På den baggrund at prioritere i de nuværende indsatser og vurdere
 - Hvilke der med fordel kan opskaleres til fælles og tværgående indsatser i skoler og/eller dagtilbud
 - Hvilke der med fordel kan nedskaleres/ændres/videreudvikles for at sikre et tilstrækkeligt vidensgrundlag i indsatsen.

På baggrund af den forskningsmæssige viden og den hidtidige indsats kan der videre peges på følgende fremadrettede behov for udvikling og prioritering af indsatser i forhold til at bryde negativ social arv og skabe chancelighed.

Forældreinvolvering og -samarbejde:

Der skal fokus på hvordan skoler og dagtilbud bliver bedre til at få fat på den sidste gruppe forældre, som i dag ikke aktivt involverer sig i tilbuddet.

Hvad ved man om forældreinvolvering fra forskning og erfaringer fra andre sammenhænge?

Grundlæggende er det vigtigt, at forældrene mødes med respekt og anerkendes som en ressource i forhold til det pædagogiske arbejde, og at kulturelle forskelle anerkendes og respekteres.

Indsatser, hvor forældre og pædagoger er aktive sammen, fx ved at forældrene deltager i pædagogiske aktiviteter, har positive virkninger.

En måde at inddrage forældrene på, som går igen i forskningen, er ved at pædagogerne ved skole/hjem-samtaler/forældrekonsultationer tager hjem til forældrene (eller tilbyder at gøre det), i stedet for at forældrene skal komme til skolen/institutionen. Det er en måde at møde forældrene på deres eget "område", ligesom sandsynligheden for at de udebliver mindskes. Det gør man i flere af de store amerikanske dagtilbudsinterventioner som Chicago Child-Parent Centers og Getting Ready. Getting Ready indeholder forældrekonsultationer, hvor pædagoger og forældre sammen ser videoer af barnet og reflekterer i fællesskab over barnets udvikling.

Fælles for de amerikanske dagtilbudsprogrammer med forældreinvolvering er, at forældrene modtager en form for undervisning i viden, at de får konkrete metoder til at omsætte denne viden i praksis, at de aktivt skal udføre en række konkrete aktiviteter med barnet i hjemmet, at de har mulighed for at deltage i aktiviteter med andre forældre samt i møder med pædagogerne og i aktiviteter med børnene i tilbuddet.

I den forbindelse vurderes det, at der vil være behov for at identificere nye metoder/indsatser.

- Fx ved målrettede aktiviteter for bestemte forældregrupper, aktiviteter på tværs af skoler/dagtilbud mv.
- Målrettet relationsarbejde, herunder etablering af den første kontakt samt afdække om der kan være potentiale ved at fokusere særligt på fædregruppen

Fokus på de fagprofessionelles tilgang til børn og unge som er i socialt udsatte positioner og/eller truede:

Der skal fokus på at sikre en kultur, hvor lærere og pædagoger gennem deres forventninger og adfærd overfor målgruppen ikke er med til at fastholde eller forstærke ulige chancer, men derimod begrænse ulighed. Det vil kræve aktivt arbejde med fælles mål og værdigrundlag i såvel den enkelte skole/dagtilbud og på tværs af kommune

Fokus på udvikling og prioritering af den fælles "redskabskasse" I skoler og dagtilbud:

Afdækningen af de nuværende indsatser i Varde Kommunes skoler og dagtilbud tyder på, at mange indsatser foregår lokalt eller er projektbaseret, og at praksisviden om hvad der virker godt i forhold til børnenes/de unges specifikke behov kun i begrænset omfang deles. Som nævnt ovenfor har processen identificeret et behov for en afdækning og kritisk gennemgang af den nuværende redskabskasse med henblik på at sikre vidensbaserede indsatser og en tydeligere prioritering af fælles tværgående indsatser.

Derfor vil der være behov for aktivt at tilvejebringe et overblik over den relevante fælles værktøjskasse, når det kommer til at arbejde med konkrete problemstillinger ift at sikre chancelighed, og i forbindelse med aftalestyring 2016 for de enkelte skoler og dagtilbud fastlægge, hvordan redskabskassen bliver kendt og anvendt blandt lærere og pædagoger

Specifikt kan der i den proces også vise sig behov for at udvikle nye redskaber/indsatser - fx ift tidlig indsats overfor børn af misbrugere og/eller psykisk syge. Som bilagsmateriale til dette notat forefindes notat om det aktuelle arbejde med at skabe oversigt over de nuværende indsatser på området.

7 EFFEKTDOKUMENTATION - HVORDAN SKAL VI DOKUMENTERE VORES EFFEKTMÅL?

For at sikre et grundlag for at vurdere og styre efter at skabe større chancelighed i Varde Kommune, så Har Børn og Unge arbejdet med at gøre de opstillede effektmål dokumenterbare, således at der i forbindelse med indsatsen for at skabe øget chancelighed og nedbryde social arv kan tilvejebringes en konkret effektdokumentation, der kan belyse om Varde Kommunes skoler og dagtilbud, når sine mål på området.

Børn og Unge har for at sikre en relevant og ikke for omfattende dokumentationsindsats udvalgt en række af de ovenfor opstillede effektmål, som man ønsker at dokumentere systematisk. Konkret er sat fokus på følgende

Prioriterede effektmål skole	Prioriterede effektmål dagtilbud
<ul style="list-style-type: none">• Sikre faglige kompetencer hos målgruppen (Eleven er uddannelsesparat)• Sikre sociale kompetencer hos målgruppen (Eleven deltager i positive relationer)• Sikre personlige kompetencer hos målgruppen (Eleven har viden og indsigt i selvevaluering og Eleven har udviklet høje forventninger til egne muligheder)• Forældre til børn i målgruppen indgår i konstruktivt forældresamarbejde	<ul style="list-style-type: none">• Børn i målgruppen trives (Barnet udvikler og viser tryghed og tillid til børn og voksne i dagtilbuddet)• Børn i målgruppen udvikler sociale kompetencer (Det 0-2-årige barn over sig i at indgå i sociale fællesskaber og det 3-6-årige barn indgår i sociale fællesskaber og samarbejde om leg og læringsaktiviteter)• Børn i målgruppen udvikler personlige kompetencer (Det 0-2-årige barn viser, at det genkender enkle følelser: ked af det, glad osv og det 3-6-årige barn kan i rimelig grad afstemme sine følelser efter det mulige i situationen)• Forældre til børn i målgruppen indgår i konstruktivt forældresamarbejde (Forældre i målgruppen deltager i fællesskaber i lige så høj grad som de øvrige forældre og forældrene forstår deres betydning ift. barnets trivsel og læring i fællesskaber)

BDO har for Børn og Unge foretaget en afdækning af mulighederne for at sikre dokumentation af de prioriterede effektmål, herunder:

- Egnede målepunkter, der findes i den dokumentation, som allerede er tilgængelig i Varde Kommune,
- målepunkter der er udviklet af andre kommuner/organisationer
- målepunkter der anvendes i forskningsammenhæng

For at sikre en solid afdækning er der som en del af BDO's gennemgang indhentet input fra Professor og Centerleder ved DPU, Niels Egelund i forhold til belysning af relevante forskningsredskaber.

Hvordan måles betydningen af social arv typisk i dag?

På baggrund af Niels Egelunds gennemgang af de eksisterende tilgange og muligheder for at dokumentere betydningen af social arv kan der peges på, at betydningen af social arv overordnet set som oftest måles i forhold til uddannelse og sundhed.

Gængse målepunkter er i den forbindeles

- Testscorer (faglige test, skoleparathedstest)
- Karakterer
- Sociale kompetencer
- Kognitive kompetencer
- Påbegyndelse/færdiggørelse af studentereksamen
- Dropout
- Indkomst
- Arbejdsmarkedstilknytning
- Sundhed

På baggrund af den gennemførte afdækning har styregruppen på en workshop og i et efterfølgende afklaringsforløb truffet foreløbig beslutning, om hvilke elementer en dokumentationsmodel på skole- og dagtilbudsområdet skal bygge på

Beslutningen er sket med henblik på at sikre en dokumentationsindsats, der (i) er arbejdsgang-sunderstøttende, (ii) udnytter allerede eksisterende data i så høj grad som muligt samt (iii) er valid - dvs. retvisende i forhold til de opstillede effektmål.

På de næste sider fremgår de konkrete udvalgte målepunkter, som vil blive anvendt i arbejdet med at dokumentere arbejdet med at skabe chancelighed og bryde negativ social arv. Med afsæt i disse målepunkter gennemføres der en baselinemåling i foråret/sommeren/efteråret 2015 med henblik på at kunne opstille konkrete kvantitative måltal/målsætninger for arbejdet med chancelighed i forbindelse med aftalestyring 2016.

Målepunkter for skoleområdet i arbejdet med dokumentation af indsatsen for at skabe chancelighed og bryde negativ social arv

Udvalgt målepunkt...	...Til dokumentation af effektmål om	Det konkrete målepunkt	Opgørelsesmetode	Data	Kilde
Socioøkonomisk profil	Målgruppens tyngde	Andel af elever med lav socioøkonomisk status	For kommunen samlet set samt pr. skole	Trækkes fra Danmarks statistik	DST
Afgangskarakterer	Faglige kompetencer	Socioøkonomisk reference af de bundne prøver i 9. klasse	Pr. skole	Opgøres for de senest tre tilgængelige	LIS
	Faglige kompetencer	Andel af 9. klasseelever med karakteren 2 eller derover i både dansk og matematik	For kommune samlet set samt pr. skole	Senest tilgængelige - dvs. skoleår 2013/2014	LIS
Nationale tests	Faglige kompetencer	Opgørelse af nationale tests ift socioøkonomisk reference i dansk læsning og matematik	For kommunen samlet set samt pr. skole. Opgøres pr. test	Senest tilgængelige nationale tests	De nationale testresultater
	Faglige kompetencer	Andel af elever med dårlige resultater i dansk læsning og matematik i de nationale test	For kommunen samlet set samt pr. skole Opgøres pr. test	Opgøres for de seneste tre tilgængelige skoleår	LIS
Uddannelsesparathed	Faglige kompetencer, sociale og personlige kompetencer	Andel elever der vurderes uddannelsesparate	For kommunen samlet set samt pr. skole	Opgøres for de seneste tre tilgængelige skoleår	LIS
Trivsel	Sociale og personlige kompetencer	Resultater fra den nationale trivselsmåling	For kommune samlet set samt pr. skole	Senest tilgængelige nationale trivselsmåling	LIS
Skolesundhed	Sociale og personlige kompetencer	Andel i forhøjet og let forhøjet kategori indenfor hhv. totalproblemscore og score for nedsat funktion indenfor måleredskabet SDQ	For kommune samlet set samt pr. skole	Senest tilgængelige skolesundhedsprofilanalyse	Skolesundhed.dk
Fravær	Forældresamarbejde	Fordeling af elevernes fravær pga ulovligt fravær og fravær i alt	For kommunen samlet set samt pr. skole	Senest tilgængelige - dvs. skoleår 2013/2014	LIS
Forældredeltagelse		Udvikling af dokumentationstilgang afventer udviklingsarbejde herom på dagtilbudsområdet			

Målepunkter for dagtilbudsområdet i arbejdet med dokumentation af indsatsen for at skabe chancelighed og bryde negativ social arv

Udvalgt målepunkt...	...Til dokumentation af effektmål om	Det konkrete målepunkt	Opgørelsesmetode	Data	Kilde
Socioøkonomisk profil	Målgruppens tyngde	Andel af børn med lav socioøkonomisk status	For kommunen samlet set samt pr. dagtilbud	Trækkes fra Danmarks statistik	DST
Personlig udvikling	Personlige kompetencer	Fordeling af børnegruppen på gennemsnit af spørgsmål i læringshjulet vedrørende personlig udvikling	For kommunen samlet set og pr. dagtilbud. Opgøres for alle børn, der er 5 år ved den seneste måling.	Opgøres 2 gange om året.	Hjernen og Hjertet - læringshjul
	Personlige kompetencer	For institutioner i Fremtidens dagtilbud. Fordeling af børnegruppen på gennemsnit af spørgsmål i tilpasset læringshjul vedrørende personlig udvikling	For kommunen samlet set og pr. dagtilbud. Opgøres for alle børn, der er 5 år ved den seneste måling.	Følger proces for Fremtidens dagtilbud	Fremtidens dagtilbud
Sociale kompetencer	Sociale kompetencer	Fordeling af børnegruppen på gennemsnit af spørgsmål i læringshjulet vedrørende sociale kompetencer	For kommunen samlet set og pr. dagtilbud. Opgøres for alle børn, der er 5 år ved den seneste måling.	Opgøres 2 gange om året.	Hjernen og Hjertet - læringshjul
	Sociale kompetencer	For institutioner i Fremtidens dagtilbud. Fordeling af børnegruppen på gennemsnit af spørgsmål i tilpasset læringshjul vedrørende sociale kompetencer	For kommunen samlet set og pr. dagtilbud. Opgøres for alle børn, der er 5 år ved den seneste måling.	Følger proces for Fremtidens dagtilbud	Fremtidens dagtilbud
Læring	Sproglige kompetencer	Andel i de tre forskelle kategorier i forbindelse med sprog vurdering for 3-årige	For kommunen samlet set og pr. dagtilbud.	1 gang årligt	Hjernen og Hjertet - Sprog vurdering
	Sproglige kompetencer	Fordeling af børnegruppen på gennemsnit af spørgsmål i læringshjulet vedrørende sproglige kompetencer	For kommunen samlet set og pr. dagtilbud. Opgøres for alle børn, der er 5 år ved den	Opgøres 2 gange om året.	Hjernen og Hjertet - læringshjul

			seneste måling.		
Pædagogisk praksis	Om relevant pædagogisk praksis i forhold til målgruppen	Under afklaring	For kommune samlet set og pr. dagtilbud	Opgøres for de seneste tre tilgængelige skoleår	Hjernen og Hjertet - leg- og læringsmiljøvurdering
Forældredeltagelse	Forældre til børn i målgruppen indgår i konstruktivt forældresamarbejde	Spørgsmål om samarbejde ml forældre og personale og spørgsmål om det indbyrdes samarbejde ml. forældre	For kommune samlet set og pr. dagtilbud	Opgøres første gang i 2015 og derefter hvert andet år	BTU

